

Sprawozdanie

W dniach 19 i 20 września 2018 r. wzięłam udział w dwóch Konferencjach zorganizowanych przez ETUCE:

- Publicznym Wysłuchaniu (Public Hearing) zatytułowanym **"Wspieranie nauczycieli w ramach Europejskiego Obszaru Edukacji 2025: rola związków zawodowych w zaspokajaniu profesjonalnych potrzeb nauczycieli"** (Supporting teachers in the European Education Area 2025: The role of education trade unions in meeting teachers' professional needs), które odbyło się w dniu 19 września w godzinach porannych, oraz w następującej bezpośrednio po wysłuchaniu,
- Konferencji ETUCE zatytułowanej **„Wzmacnianie zdolności związków zawodowych działających w obszarze edukacji do reprezentowania nauczycieli w ich potrzebach zawodowych poprzez dialog społeczny”** (Strengthening the capacity of education trade unions to represent teachers professional needs in social dialogue), która rozpoczęła się w godzinach popołudniowych w dniu 19 września i następnego dnia, 20 września, była kontynuowana do godziny 14.00.

Oba te wydarzenia miały miejsce w siedzibie ETUCE w Brukseli.

W każdej z Konferencji brało udział blisko 90 uczestników z ponad 30 krajów, a także kilkunastu przedstawicieli reprezentujących Unię Europejską i jej struktury, oraz organizacje współpracujące.

Polskę reprezentowały 4 osoby: przedstawicielka ZNP, dwie osoby z SKOiW „Solidarność” i ja reprezentująca KSN.

W dniu 19 września o godz. 9.00 **Christine Blower**, Prezydent ETUCE i **Haldis Holst**, Zastępca Sekretarza Generalnego EI, otworzyły **Wysłuchanie Publiczne** oraz przywitały uczestników.

Następnie **Howard Stevenson z Uniwersytetu w Nottingham** przedstawił rezultaty projektu zatytułowanego **„Rola związków zawodowych w zaspokajaniu profesjonalnych potrzeb nauczycieli”**

Główne wnioski i wyniki projektu zostały zebrane w raporcie badawczym Howarda Stevensona na podstawie ankiety przeprowadzonej wśród wybranych organizacji członkowskich ETUCE. Badania wykazały, że zarówno początkowe jak i ustawiczne treningi i szkolenia zawodowe dla nauczycieli są często niskiej jakości, niewłaściwie przygotowane merytorycznie i nie spełniające oczekiwań zarówno nauczycieli jak i pracodawców. Ponadto członkowie związków zawodowych zgłaszali brak nadzoru akademickiego nad określaniem i zaspokajaniem ich własnych potrzeb zawodowych.

W Raporcie podkreślono znaczenie roli związków zawodowych działających w obszarze edukacji w reprezentowaniu problemów zawodowych nauczycieli zarówno w negocjacjach zbiorowych jak i w innych sprawach.

Raport określa pięć kluczowych strategii, z których korzystają organizacje członkowskie ETUCE:

- włączenie kwestii zawodowych nauczycieli do procesu rokowań zbiorowych oraz doniesie znaczenie dialogu społecznego;
- zapewnienie nauczycielom profesjonalnych możliwości uczenia się przez całe życie niezależnie lub we współpracy z instytucjami edukacyjnymi;
- ułatwianie członkom związku i wspieranie samoorganizacji w celu określania i zaspokajania ich własnych potrzeb zawodowych;
- kształtowanie opinii na temat ważności jakości w edukacji i wsparcia dla zawodu nauczyciela;
- tworzenie sojuszy i rozwijanie partnerstw z szerokim uwzględnieniem instytucji rządowych i organizacji pozarządowych w celu zapewnienia nauczycielom zaspokajania ich profesjonalnych potrzeb.

Następnie reprezentantki trzech krajów - Szkocji, Rumunii i Włoch **przedstawiły strategię działania związków zawodowych w swoich krajach, wspierające zawodowe potrzeby nauczycieli:**

Susan Quinn z EIS w Szkocji podkreśliła rolę dialogu społecznego w zakresie wspomagania potrzeb zawodowych nauczycieli;

Alexandra Cornea z FSLI w Rumunii, przekazała informacje o możliwości i sposobach pozyskiwania środków finansowych na dokształcanie nauczycieli w ramach funduszy europejskich;

Rosella Benedetti z UIL - Scuola we Włoszech, przedstawiła działalność instytutu edukacyjnego dla nauczycieli prowadzonego przez związki zawodowe.

Przedstawiając te strategię na wysłuchaniu publicznym, przedstawicielki związków zawodowych Szkocji, Rumunii i Włoch, pokazały przykłady dobrej praktyki ze swoich krajów dotyczące zaspokajania potrzeb zawodowych nauczycieli, w tym: obecność trenerów - przedstawicieli związków zawodowych w szkołach, dostęp do specjalistów w zakresie szkoleń oraz tworzenie instytutów szkoleniowych prowadzonych przez związki zawodowe.

Następna sesja poświęcona była **wspieraniu potrzeb nauczycieli w ich codziennej pracy:**

Ryan Plocher z GEW Youth w Niemczech, omówił sposoby i metody przygotowywania nauczycieli do wykonywania zawodu;

Gunn Gallavara z UEN w Norwegii, opowiedziała o podnoszeniu kompetencji nauczycieli w dziedzinie technik informatycznych;

Christian Chevallier z UNSA Education we Francji przedstawił wpływ dostępu do ustawicznego rozwoju zawodowego na poprawę jakości kształcenia.

W nawiązaniu do ustaleń Raportu, mówcy ze związków zawodowych w Niemczech, Norwegii i Francji przedstawili różnorodne wyzwania, przed którymi stają nauczyciele w początkowym i dalszym etapie rozwoju zawodowego, a w tym, m. in.: wykorzystanie w nauczaniu technologii informacyjno-komunikacyjnych oraz istnienie luki pomiędzy wymaganiami aby zapewnić wysoki poziom nauczania studentom i uczniom, a rzeczywistością nauczania.

Kolejna Sesja była poświęcona zagadnieniu, **w jaki sposób Europejski Obszar Edukacji 2025 postrzega potrzeby zawodowe nauczycieli.**

Michael Teutsch z DG EAC z Komisji Europejskiej, **Tatjana Babrauskiene** z Europejskiego Komitetu Ekonomiczno – Społecznego oraz **Kurt Nekula**, przedstawiciel prezydencji austriackiej, podkreślili kluczową rolę jaką pełnią specjaliści w dziedzinie edukacji, a szczególnie ich udział w przygotowaniu i wdrażaniu projektów dotyczących rozwoju Europejskiego Obszaru Edukacji 2025.

Następnie **Susan Flocken**, Dyrektor Europejska i **Daniel Wiśniewski**, Sekretarz Generalny Europejskiej Federacji Pracodawców Edukacji (EFEE) omówili **rolę partnerów społecznych edukacji europejskiej w umacnianiu profilu zawodowego nauczycieli, trenerów oraz liderów szkół i uczelni.**

Susan Flocken podkreśliła, że Dialog Społeczny jest podstawowym narzędziem służącym poprawie początkowego i ustawicznego rozwoju zawodowego nauczycieli, co ma na celu zapewnienie wysokiej jakości kształcenia w jednostkach edukacyjnych. Programy i możliwości rozwoju zawodowego nauczycieli powinny być omawiane i opracowywane wspólnie z nimi, aby usprawnić edukację początkową, wczesne wspieranie kariery i ustawiczny rozwój zawodowy. **Susan Flocken**, w swoim wystąpieniu, była wspierana przez Sekretarza Generalnego EFEE, **Daniela Wiśniewskiego**, który potwierdził kluczową rolę partnerów społecznych w edukacji europejskiej.

Potrzeby zawodowe nauczycieli są ważnymi kwestiami, którymi należy zająć się w ramach dialogu społecznego w sektorze edukacji. Związki zawodowe działające w obszarze edukacji są kluczowymi podmiotami w ochronie prawa nauczycieli do rozwoju zawodowego - podsumowali uczestnicy wysłuchania publicznego ETUCE.

W dniu 19 września 2018 o godz. 14.30, bezpośrednio po Wysłuchaniu Publicznym, rozpoczęła się Konferencja zatytułowana „**Wzmacnianie zdolności związków zawodowych działających w obszarze edukacji do reprezentowania nauczycieli w ich potrzebach zawodowych poprzez dialog społeczny**”.

Susan Flocken, Dyrektor Europejska, przywitała uczestników i otworzyła Konferencję.

W początkowych słowach podsumowała poranne sesje Wystuchania Publicznego i podkreśliła znaczenie tego rodzaju działań, dla zwrócenia uwagi publicznej na ważność, doniosłość i znaczenie społeczne problemów występujących w sektorze edukacji.

Poinformowała, że Konferencja zakończyła dwuletni projekt ETUCE współfinansowany przez Komisję Europejską, zatytułowany podobnie jak tytuł Konferencji: **„Związki zawodowe dla nauczycieli - Wzmacnianie zdolności związków zawodowych działających w obszarze edukacji do reprezentowania nauczycieli w ich potrzebach zawodowych poprzez dialog społeczny”**.

Projekt ten miał na celu wzmocnienie potencjału związków zawodowych, aby reprezentowały one profesjonalne potrzeby nauczycieli we wszystkich sektorach edukacji oraz aby przedstawiać kwestie zawodowe nauczycieli jako istotne treści w dialogu społecznym.

Podobnie jak w poprzednim projekcie główne wnioski i wyniki zostały zebrane w raporcie badawczym **Howarda Stevensona** z Nottingham University na podstawie ankiety przeprowadzonej wśród wybranych organizacji członkowskich ETUCE.

W następnej sesji **Louise Regan** z NEU-NUT w Wielkiej Brytanii, **Emmanouil Androulakis** z DOE w Grecji i **Elis Randma** z EEPU w Estonii omówili **wyzwania związane z reprezentowaniem zawodowych potrzeb nauczycieli poprzez dialog społeczny i nie tylko**, a także zaproponowali ich możliwe rozwiązania.

Prelegenci wskazywali na takie problemy, jak: brak dialogu społecznego i negocjowania układów zbiorowych, nieodpowiednie systemy oceny nauczycieli, a także poruszyli kwestie szkoleń i treningów zawodowych dla nauczycieli, a w tym, nieuregulowany i rozdrobniony system oraz niewystarczające finansowanie ze środków publicznych.

W kolejnej sesji **Stig Lund** z BUPL w Danii, **Borka Visnic** z TUS w Serbii i **Georgi Shoshev** z PODKREPA w Bułgarii omówili **doświadczenia w reprezentowaniu zawodowych potrzeb nauczycieli w dialogu społecznym i podzielili się przykładami dobrej praktyki** ze swoich krajów. Zwrócili uwagę na znaczenie zapewniania akredytowanych ustawicznych szkoleń i treningów doskonalenia zawodowego dla nauczycieli - co ma miejsce w Serbii, na finansowanie i przeprowadzanie badań dotyczących zawodowych potrzeb nauczycieli, oraz na negocjowanie z ministerstwem edukacji ustaleń dotyczących krajowych kwalifikacji w ustawicznym kształceniu nauczycieli. W Bułgarii, od 2012 roku działa program krajowy „Edukacja bez granic” realizowany przy udziale psychologów i doradców edukacyjnych.

Po obu sesjach odbyły się dyskusje, w których uczestnicy mogli swobodnie wymienić opinie, zadawać pytania prelegentom oraz podzielić się przykładami dobrej praktyki ze swoich krajów. **Janka Takeva** z SEB w Bułgarii powiedziała, że w okresie wakacyjnym rozpoczęły się w jej kraju szkolenia dla nauczycieli, w tym obejmujące nauczycieli emigrantów. Bułgarzy dokładają też starań, aby zawód nauczyciela był atrakcyjny dla młodych. **Susan Flocken**, podziękowała za wystąpienie i pogratulowała Bułgarii takiej aktywności.

W dniu 20 września o godz. 9.00 **Christine Blower**, Prezydent ETUCE i **Susan Flocken**, Dyrektor Europejska ETUCE, podsumowały obrady z poprzedniego dnia i przekazały praktyczne wskazówki, zasady i spostrzeżenia wynikające z dotychczasowych wystąpień i dyskusji. Nic o nas bez nas – powiedziała **Christine Blower**. Trzeba uczyć się razem ze studentami czerpiąc z ich ciekawości, zainteresowań i kreatywności.

Następnie **Paivi Lyhykainen** z OAJ w Finlandii i **Dorota Obidniak** z ZNP z Polski podzielili się swoimi refleksjami i doświadczeniami jako przedstawiciele grupy doradczej projektów opracowanych przez **Howarda Stevensona** z Nottingham University. Poruszyli znaczenie jakości edukacji na bardzo wczesnym poziomie, podkreślając, że autonomia, kreatywność i dobry kontakt pomiędzy nauczycielem i uczniem powoduje obopólne zadowolenie i satysfakcję.

Niestety przy przygotowywaniu swoich Raportów **Howard Stevenson** przedstawił rezultaty projektów na podstawie ankiety przeprowadzonej wśród wybranych organizacji członkowskich ETUCE, jednak Polskę reprezentował ZNP, a KSN NSZZ „Solidarność” nie brała udziału w projektach, dlatego też uważamy, że wnioski i wyniki projektu nie zostały ujęte w sposób rzetelny i naszym zdaniem raport badawczy budzi zastrzeżenia.

Następnie uczestnicy Konferencji zostali podzieleni na trzy mniejsze grupy robocze, aby zapewnić bardziej komfortowe warunki pracy i czas na przedyskutowanie praktycznych wytycznych dla związków zawodowych działających w obszarze edukacji oraz znaleźć odpowiedź na pytanie **"Jak skutecznie reprezentować zawodowe potrzeby nauczycieli poprzez budowanie i wykorzystanie struktur związków zawodowych i poprzez wspieranie ich potrzeb w strukturach dialogu społecznego"**.

Brałam udział w pracach grupy angielskojęzycznej pod przewodnictwem **Ditty Stefenhagena** z Łotwy. Uczestnicy przedstawiali trudności w pracy nauczycieli w swoich krajach, takie jak nadmierne obciążenie pracą - w tym administracyjną, niskie zarobki, niski prestiż zawodu nauczyciela, brak odpowiedniego sprzętu IT, brak odpowiednich szkoleń i treningów zawodowych.

Największe zdziwienie i niedowierzanie wzbudził jednak fakt, gdy powiedziałam, że w Polsce nauczyciele akademicy często muszą pracować w niedzielę, bez dodatkowego wynagrodzenia i zdarza się też, że praca ma miejsce w późnych godzinach wieczornych.

Wynikiem pracy w mniejszych grupach było opracowanie raportów zawierających rekomendacje i zalecenia dotyczące wyzwań, które zostały zauważone podczas prac i dyskusji.

Następnie odbyła się debata plenarna gdzie podsumowano zagadnienia i tematy poruszane na Konferencji.

Wśród omawianych zagadnień, bardzo istotnych dla nauczycieli, znalazły się m.in.: zasady i rodzaje szkoleń i treningów zawodowych, nadmierne obciążenie pracą, znaczenie Programu ERASMUS Mobilność dla rozwoju zawodowego, rola dialogu społecznego, brak równości w traktowaniu kobiet i mężczyzn, wpływ ustawicznego rozwoju zawodowego nauczycieli na poprawę jakości edukacji w społeczeństwie.

Rządy wielu krajów ograniczają prawa nauczycieli, wolność akademicką, autonomię, pogarszają się warunki i pewność zatrudnienia, zaczynają dominować kontrakty krótkoterminowe i na czas określony. Następują redukcje funduszy na edukację, ograniczanie zarobków, zwalnianie nauczycieli i niezatrudnianie nowych na miejsce odchodzących, np. na emeryturę.

Dużo osób odchodzi z zawodu w pierwszym roku pracy a lepsze wykształcenie i przygotowanie zawodowe nie przekładają się na wyższe zarobki. W wielu krajach występują braki nauczycieli.

A dzieje się to w sytuacji gdy mamy w Europie ok. 15 mln dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi - SEN (Special Education Needs). Jeśli dziecko ma problemy zdrowotne lub niepełnosprawność, która powoduje problemy z nauką, komunikacją lub zachowaniem może należeć do tej grupy. Szacuje się, że nawet jedno na pięćdziesiąt dzieci może mieć SEN, a dzieci te wymagają specjalnej pomocy w edukacji.

ETUCE mogłoby podjąć działania w celu uregulowania spraw akredytacji nauczycieli na poziomie Unii Europejskiej, spraw jakości kursów i treningów ustawicznego doksztalcania (CPD – Continuing Professional Development). Związki zawodowe w wielu krajach zauważają te problemy ale nie mają pomysłu, jak można byłoby to rozwiązać.

Zamykając konferencję, Europejska Dyrektorka ETUCE, **Susan Flocken**, podkreśliła obecną sytuację w edukacji i nowe wyzwania dla nauczycieli, zauważyła też, że następuje wzrost świadomości w instytucjach europejskich i w krajach Unii Europejskiej, jak ważna jest rola nauczycieli.

Najważniejsi w edukacji są nauczyciele, należy szczególnie dbać o ich potrzeby i zapewnić im wsparcie w rozwoju zawodowym na poziomie rządowym, głównie poprzez dialog społeczny.

Ważna jest zarówno dobra edukacja na wczesnych jej poziomach jak i edukacja przez całe życie, a szczególnie edukacja nauczycieli. Aby zapewnić jakość w edukacji potrzebne są odpowiednie fundusze.

W podsumowaniu Konferencji organizacje członkowskie ETUCE wyraziły swoje zobowiązanie do dołożenia wszelkich starań w celu zapewnienia nauczycielom szerokiej gamy wysokiej jakości szkoleń zawodowych, zarówno na etapie początkowym jak i ustawicznym, a także do odpowiedniego wsparcia młodych nauczycieli we wczesnej karierze zawodowej.

Zarówno Wysłuchanie Publiczne jak i Konferencja były w stanie dotrzeć do szerszego grona zainteresowanych, ponieważ były transmitowane w Internecie, pozwalając zainteresowanym osobom z całego świata, na wysłuchanie prezentacji i dyskusji. Organizatorzy zapewnili uczestnikom symultaniczne tłumaczenia na język rosyjski, francuski i angielski.

Moim zdaniem, udział przedstawiciela KSN w wysłuchaniu publicznym i konferencji pozwolił na zapoznanie się z obecną sytuacją w zakresie zdolności związków zawodowych działających w obszarze edukacji do reprezentowania nauczycieli w ich potrzebach zawodowych poprzez dialog społeczny, na wysłuchanie opinii przedstawicieli ETUCE w tej sprawie, a także na wymianę doświadczeń z przedstawicielami związków zawodowych z innych krajów.

Mój udział był sfinansowany ze środków ETUCE, która pokryła koszty noclegów, wyżywienia i przelotu.

Opracowanie:

Aniela Białowolska -Tejchman

Wiceprzewodnicząca Komisji ds. Współpracy Międzynarodowej
Rada Krajowej Sekcji Nauki, NSZZ „SOLIDARNOŚĆ”